

ОНУФРІЄНКО ДАР'Я ВІТАЛІЙНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН ЗА УЧАСТЮ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У чинному законодавстві України відсутнє нормативне визначення поняття педагогічного працівника. У п. 21 частини першої ст. 1 Закону України «Про освіту» закріплене поняття педагогічної діяльності як «інтелектуальної, творчої діяльності педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямованої на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей» [1]. Тобто, виходячи з даної норми, педагогічними працівниками слід визнавати передусім осіб, які займаються педагогічною діяльністю.

Крім поняття педагогічної діяльності, у п. 4 частини першої ст. 1 Закону України «Про освіту» визначається також поняття освітньої діяльності. Тому педагогічними працівниками, виходячи із визначення зазначених понять, слід вважати осіб, які займаються педагогічною та освітньою діяльністю.

Правове регулювання трудових відносин за участю педагогічних працівників здійснюється низкою актів чинного законодавства України, частина з яких є складовою законодавства України про працю, а інша частина – складовою законодавства України про освіту.

Так, норми чинного Кодексу законів про працю України [2] повною мірою поширюються на педагогічних працівників без будь-яких обмежень. Це впливає зі змісту частини першої ст. 3 Кодексу, відповідно до якої законодавство про працю регулює трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами.

Водночас у чинному КЗпП України не передбачені особливості регулювання трудових відносин за участю педагогічних працівників. Загалом диференціація правового регулювання трудових відносин окремих категорій працівників не знайшла належного відображення в основному кодифікованому законодавчому акті. Тільки деякі статті Кодексу закріплюють таку диференціацію або передбачають її можливість (наприклад, ст. 7, ст. 41 та ін.).

На відміну від КЗпП України у трудових кодексах деяких зарубіжних країн в окремих главах передбачені особливості регулювання трудових відносин за участю педагогічних працівників (РФ та ін.).

Особливості правового регулювання трудових відносин за участю педагогічних працівників встановлені нормативно-правовими актами, що є складовою законодавства України про освіту.

Законом України «Про освіту» педагогічні працівники також визнаються учасниками освітнього процесу, передбачаються їх права та обов'язки, атестація, сертифікація педагогічних працівників, державні гарантії педагогічним працівникам. Окремими статтями Закону регламентуються професійний розвиток і підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їх робочий час та оплата праці.

Крім Закону України «Про освіту» складовими законодавства України є також спеціальні закони, інші акти законодавства у сфері освіти і науки, міжнародні договори України, укладені в установленому законом порядку.

До спеціальних законів слід віднести закони України «Про дошкільну освіту» [3], «Про повну загальну середню освіту» [4], «Про позашкільну освіту» [5], «Про вищу освіту» [7] та ін.

Так, у ст. 27 Закону України «Про дошкільну освіту» серед учасників освітнього процесу у сфері дошкільної освіти передбачені «педагогічні працівники: директори, заступники директора з навчально-виховної (виховної) роботи, вихователі-методисти, вихователі, старші вихователі, асистенти вихователів, вчителі (усіх спеціальностей), вчителі-дефектологи, вчителі-логопеди, практичні психологи, соціальні педагоги, інструктори з праці, інструктори з фізкультури, інструктори слухового кабінету, музичні керівники, керівники гуртків, студій, секцій, інших форм гурткової роботи та інші спеціалісти».

Статтею 30 Закону України «Про дошкільну освіту» визначається поняття педагогічного працівника дошкільної освіти, його педагогічне навантаження, оплата праці і відпочинок. Так, у частині першій зазначеної статті педагогічний працівник закладу дошкільної освіти визначається як особа з високими моральними якостями, яка має вищу педагогічну освіту за відповідною спеціальністю та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, забезпечує результативність та якість роботи, а також фізичний і психічний стан якої дозволяє виконувати професійні обов'язки.

Окремою ст. 32 зазначеного Закону регулюється атестація педагогічних працівників закладу дошкільної освіти, що здійснюється, як правило, один раз на п'ять років відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України [6].

В інших спеціальних законах закріплені аналогічні норми, що визначають правовий статус педагогічних працівників. Так, у ст. 52 Закону України «Про вищу освіту» серед учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти названі й педагогічні працівники. Відповідно до частини другої зазначеної статті педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність.

Таким чином, трудові відносини за участю педагогічних працівників регулюються законодавством України про працю, законами України

«Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту» та іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на основі зазначених законів, які не можуть звужувати зміст і обсяг конституційного права на освіту, а також визначених законом автономії суб'єктів освітньої діяльності та академічних свобод учасників освітнього процесу.

Список використаної літератури:

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
2. Кодекс законів про працю України: Затв. Законом від 10.12.1921 № 322-III. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
3. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 49. Ст. 259.
4. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 31. Ст. 226.
5. Про позашкільну освіту : Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 46. Ст. 393.
6. Типове положення про атестацію педагогічних працівників України: Затв. наказом Міністерства освіти і науки України 06.10.2010 № 930. *Офіційний вісник України*. 2010. № 98. Ст. 3501.
7. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

Ключові слова: педагогічні працівники, трудові відносини, законодавство України.

Ключевые слова: педагогические работники, трудовые отношения, законодательство Украины.

Key words: teaching staff, labour relations, legislation of Ukraine.

ОПАРА НАТАЛІЯ ГЕННАДІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ОСНОВНІ ТРУДОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЖУРНАЛІСТА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЙОГО ПРАВОВОГО СТАТУСУ

У чинному законодавстві поняття журналіста закріплене у ст. 1 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» [1], згідно з якою «журналіст – творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад